

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΠ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Διάρκεια αποστολής: 29/02/2012 έως 02/03/2012

Μέλη: από Κοινωνική, Νομική Υπηρεσία και Τμήμα Διερχομένων του ΕΣΠ

ΓΕΝΙΚΑ

Το λιμάνι της Πάτρας αποτελεί τη σημαντικότερη ακτοπλοϊκή πύλη εξόδου από την Ελλάδα προς την Ιταλία και τις λοιπές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για το λόγο αυτό αποτελεί βασικό πόλο έλξης προσφύγων που κατέφθασαν στη χώρα μας και αποκαρδιωμένοι από την απουσία στοιχειώδους κοινωνικής μέριμνας, το ιδιαίτερα δυσλειτουργικό και ελλειμματικό σύστημα ασύλου στην Ελλάδα και τα συνεπακόλουθα προβλήματα που τα παραπάνω συνεπάγονται, αναζητούν παράτυπη δίοδο προς τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

ΣΚΟΠΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Η αποστολή έλαβε χώρα, κατόπιν πληροφοριών για την ύπαρξη μεγάλου αριθμού προσφύγων στην πόλη της Πάτρας, προερχόμενου κυρίως από το Αφγανιστάν, το Σουδάν, την Ερυθραία και τη Σομαλία. Στόχος μας ήταν α) να διερευνηθούν οι ανάγκες του εκεί προσφυγικού πληθυσμού, β) να παρέχουμε πληροφόρηση αναφορικά τόσο με τη διαδικασία ασύλου, όσο και για τα κοινωνικά δικαιώματα των αιτούντων άσυλο και αναγνωρισμένων προσφύγων, γ) έχοντας ίδια αντίληψη της κατάστασης που επικρατεί και του μεγέθους του προβλήματος, να προβούμε σε προτάσεις για αλλαγές σε θεσμικό και πρακτικό επίπεδο, δ) η διασύνδεση με τους εκπροσώπους της Ύπατης Αρμοστείας, τις τοπικές ΜΚΟ (Ε.Ε.Σ. και Praksis), εθελοντικές οργανώσεις (Κίνηση Υπεράσπισης Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών/-στριών), ε) η επαφή μας με τις τοπικές Αστυνομικές και Δικαστικές Αρχές.

ΑΡΙΘΜΟΣ

Ο αριθμός των προσφύγων που σήμερα διαβιούν στην Πάτρα είναι δύσκολο να υπολογισθεί με ασφάλεια (η εκτίμησή μας είναι ότι ο αριθμός ανέρχεται σε 800-1000 άτομα), δεδομένου ότι η συντριπτική πλειονότητα αυτών στερούνται νομιμοποιητικών εγγράφων και επομένως δεν είναι καταγεγραμμένοι από τις Αρχές ως διαμένοντες στην πόλη. Ακόμη, υπάρχει έντονη κινητικότητα προσώπων από και προς την Πάτρα, καθώς η μεγαλύτερη μερίδα των προσφύγων που καταφθάνουν εκεί δεν προσβλέπει στο να εγκατασταθεί μόνιμα. Η κινητικότητα δε αυτή ενισχύεται ανά διαστήματα από τα σκληρά μέτρα αποτροπής εγκατάστασης και τη βίαιη στάση των Αρχών απέναντί τους. Ένα επιπλέον πρόβλημα υπολογισμού του αριθμού τους είναι ότι η πόλη στερείται παντελώς οποιασδήποτε οργανωμένης δομής στέγασης και σίτισης, ακόμη και για τα πρόσωπα που δικαιούνται σχετικών κοινωνικών παροχών (π.χ. ανήλικοι, αιτούντες πολιτικό άσυλο). Ως αποτέλεσμα η συντριπτική πλειονότητα αυτών να αναζητεί χώρο

[ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕ ΟΗΕ \(ECOSOC\) – SPECIAL CONSULTATIVE STATUS WITH THE UN \(ECOSOC\)](#)

ΣΟΛΩΜΟΥ 25 - 106 82 ΑΘΗΝΑ - 25 SOLOMOU STR.- 106 82 ATHENS, GREECE

 210 38 00 990 FAX: 210 38 03 774 e-mail : gcr1@gcr.gr

διαμονής σε διάσπαρτα αυτοσχέδια καταλύματα απολύτως ακατάλληλα για ανθρώπινη διαμονή, μακριά από το κέντρο της πόλης.

Για τους λόγους αυτούς, η εικόνα που παρουσιάζεται από την παρούσα (αναφορά / έκθεση ή επίτηδες δεν υπάρχει λέξη?) βασίζεται σε δικές μας παρατηρήσεις, αλλά και στις πληροφορίες που συνελέγησαν στο πλαίσιο των επαφών μας με τους προαναφερμένους φορείς, τις τοπικές Αρχές, αλλά και από την προσωπική επαφή μας με δείγμα προσφύγων περίπου 400 ατόμων. Επιτόπιες επαφές έλαβαν χώρα σε διάσπαρτα σημεία –κυρίως στα άκρα της πόλης- και κατά τις επισκέψεις μας στα τέσσερα πιο πολυπληθή άτυπα καταλύματα προσφύγων.

Σημειώνεται ότι σημαντικό ποσοστό των διαμενόντων στην Πάτρα αποτελούν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι οι ηλικίες των οποίων κυμαίνονται από τα 14 έως τα 18 έτη. Σπανίζουν ανήλικοι μικρότερων ηλικιών, ενώ οι λίγοι που απαντώνται συνοδεύονται. Συχνά παρουσιάζονται περιπτώσεις ανηλίκων οι οποίοι είναι καταγεγραμμένοι στα υπηρεσιακά σημειώματα που κατέχουν ως ενήλικοι. Αυτό συμβαίνει είτε λόγω λανθασμένης καταγραφής από την ελληνική διοίκηση, είτε λόγω ανακριβούς δικής τους δήλωσης κατά την είσοδό τους στη χώρα (προκείμενου να αποφύγουν την επιμήκυνση της διάρκειας κράτησής τους στα συνοριακά κέντρα κράτησης), είτε λόγω ψευδούς καταγραφής από τις Ιταλικές Αρχές, οι οποίες καταγράφοντάς τους ως ενήλικους επιτρέπουν την επιστροφή όσων ανηλίκων κατάφεραν να καταφθάσουν παρατύπως στην Ιταλία.

Ο πληθυσμός των προσφύγων αποτελείται αποκλειστικά από άνδρες. Οι οικογένειες σπανίζουν εξαιρετικά, ενώ στις ελάχιστες που απαντώνται υπάρχει κατά βάση μονογονεϊκή παρουσία και δη αυτή του πατέρα.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΣΥΛΟΥ

Ελάχιστοι από τους πρόσφυγες που διαμένουν στην Πάτρα είναι αιτούντες άσυλο ή πρόθυμοι να μπουν στη διαδικασία του ασύλου στην Ελλάδα. Η αρνητική στάση τους πηγάζει κυρίως από τις απογοητευτικές πληροφορίες που έχουν από συμπατριώτες τους ή άτομα με τα οποία συμβιών, οι οποίοι είναι αιτούντες και παρόλα αυτά παραμένουν αντιμέτωποι με τρομερά προβλήματα κοινωνικής μέριμνας, ένα εξαιρετικά ελλειμματικό σύστημα ασύλου, πενιχρά ποσοστά αναγνώρισης καθώς και μακροχρόνιες καθυστερήσεις στη διαδικασία εξέτασης των αιτημάτων. Η ενημέρωσή τους σχετικά με τα ζητήματα ασύλου και τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο αλλοδαπών και των αναγνωρισμένων προσφύγων είναι περιορισμένη.

Το Γραφείο Ασύλου της Αστυνομικής Υποδιεύθυνσης Πατρών είναι αρμόδιο για την παραλαβή των αιτημάτων των διαμενόντων στο Νομό Αχαΐας αλλοδαπών, αλλά και για την εξέταση όλων των αιτημάτων που παραλαμβάνονται από τις κατά τόπους Αστυνομικές Αρχές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος. Για την παραλαβή και καταγραφή των αιτημάτων από την ως άνω Αρχή, οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να απευθυνθούν είτε στον Ερυθρό Σταυρό- τμήμα Πατρών, είτε στο Περιφερειακό Ινστιτούτο Μετανάστευσης, οι οποίοι δρώντας διαμεσολαβητικά εξασφαλίζουν ραντεβού για την υποβολή του αιτήματος. Ο χρόνος αναμονής, δεδομένου και του περιορισμένου αριθμού ατόμων που επιθυμούν να αιτηθούν, δεν είναι μεγάλος. Αντίστοιχα και οι εξετάσεις των αιτημάτων διενεργούνται σχετικά άμεσα, ενώ και οι αποφάσεις επί των αιτημάτων εκδίδονται σε σχετικά εύλογο χρόνο. Η συντριπτική πλειοψηφία των αποφάσεων είναι απορριπτικές, ενώ οι περιπτώσεις ατόμων στους οποίους έχει χορηγηθεί καθεστώδες διεθνούς προστασίας είναι λιγότερες από 5. Σημαντικό δε στην αξιολόγηση των παραπάνω είναι το γεγονός πως τα αιτήματα υποβάλλονται κατά βάση από υπηκόους ασφαλών χωρών καταγωγής.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΚΑΙ ΔΟΜΕΣ

Η Πάτρα στερείται παντελώς οποιασδήποτε κρατικής ή δημοτικής δομής στέγασης, ενώ αναφορικά με τη σίτιση, ο Δήμος Πατρών οργανώνει 3 φορές την εβδομάδα συσσίτιο αποκλειστικά με αρτοσκευάσματα προηγούμενων ημερών που δεν διατέθηκαν από τα αρτοποιεία. Η υποτυπώδης αυτή σίτιση σε καμία περίπτωση δεν επαρκεί για να καλύψει τις ανάγκες του συνόλου του πληθυσμού.

Ελλείπει οποιασδήποτε οργανωμένης στεγαστικής δομής, ο πληθυσμός των προσφύγων αναζητά προσωρινό καταφύγιο σε αυτοσχέδια καταλύματα απολύτως άθλιων και μη κατάλληλων προς στέγαση συνθηκών.

Το εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο της Πειραιϊκής- Πατραϊκής αποτελεί το πολυπληθέστερο κατάλυμα προσφύγων. Το εν λόγω εργοστάσιο βρίσκεται στο νότιο άκρο της πόλης στο ύψος του νέου λιμανιού. Αποτελείται από επιμέρους κτίρια με κοινό προαύλιο χώρο. Η εικόνα της εγκατάλειψης στο εσωτερικό των κτιρίων είναι προφανής ήδη από την εξωτερική εικόνα του κτιρίου (απουσία ηλεκτρικού ρεύματος, σπασμένα τζάμια, λιμνάζοντα ύδατα, περιστασιακή παροχή ύδρευσης από αντλία νερού). Οι ανύπαρκτες συνθήκες υγιεινής αποτελούν έναν επιπλέον κίνδυνο για τους διαμένοντες στον χώρο. Εκτιμάται ότι ο αριθμός των ατόμων που διαβιούν στο εν λόγω χώρο ανέρχεται σε περίπου 300- 500 άτομα, κυρίως από Αφγανιστάν, Σουδάν, Ερυθραία και άλλες αφρικανικές χώρες.

Προς την άλλη μεριά της πόλης, διαβιούν κυρίως πρόσφυγες από το Αφγανιστάν σε μικρότερες ομάδες, σε αυτοσχέδια καταλύματα που ποικίλουν από εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις και κτίρια, σήραγγες και την ύπαιθρο χώρα. Είναι αυτονόητη η παντελής έλλειψη βασικών αγαθών (ρεύμα, νερό, συνθηκών υγιεινής κ.λπ.). Ο αριθμός των εκεί διαμενόντων εκτιμάται σε 300-400.

Συχνότερα, η μετάβαση των μελών της αποστολής έγινε πεζή κι ως εκ τούτου μας δόθηκε η ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή και με σημαντικό αριθμό προσφύγων που κατά τη διάρκεια της ημέρας περιπλανιόταν, αλλά και να αποκτήσουμε μια συνολικότερη εικόνα των συνθηκών διαβίωσης των προσφύγων.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Διαπιστώσαμε ότι αρκετοί από τους πρόσφυγες που ήρθαμε σε επαφή στα ως άνω μέρη έχουν συγκεκριμένη και ασαφή γνώση για τα δικαιώματά τους στην Ελλάδα, αλλά και για την ύπαρξη φορέων για την στήριξή τους και την προάσπιση των δικαιωμάτων τους, παρότι κάποιοι από αυτούς βρίσκονται στην χώρα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Για το λόγο αυτό, πραγματοποιήθηκαν ομαδικές ενημερώσεις των ατόμων σχετικά με την διαδικασία ασύλου, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αιτούντων άσυλο αλλά και τις ευνοϊκές ρυθμίσεις της Συνθήκης Δουβλίνο II αναφορικά με τις οικογενειακές επανενώσεις μελών οικογενειών ευρισκομένων σε διαφορετικά κράτη μέλη της Ε.Ε. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν ενημερώσεις για τους φορείς που δραστηριοποιούνται στην Πάτρα (δράση/ προσφερόμενες υπηρεσίες/ πρόσβαση σε αυτές).

Το σύνολο των ατόμων με τα οποία ήρθαμε σε επαφή έθεσαν το ζήτημα της βίας από τις Αρχές της Αστυνομίας και του Λιμενικού Σώματος και τον επιτακτικό χαρακτήρα της επίλυσής του. Καταγγέλθηκαν περιστατικά απρόκλητης συντονισμένης και μη ωμής βίας. Οι μορφές σωματικής και ψυχολογικής βίας που μας καταγγέλθηκαν είχαν το χαρακτήρα απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης, η οποία απαγορεύεται σύμφωνα με τη διεθνή νομοθεσία και το εθνικό δίκαιο και προσιδιάζει σε βασανιστήρια. Να σημειωθεί ότι, παρά την παντελή έλλειψη βασικών αγαθών διαβίωσης, το αίτημα που εκφράστηκε ομοφώνως από τον πληθυσμό των προσφύγων ως το πιο καίριο ήταν η αντιμετώπιση των φαινομένων βίας από τις Αρχές.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Συναντήσεις έλαβαν χώρα με το Διοικητή της Ασφάλειας Πατρών, τον Προϊστάμενο του Γραφείου Αλλοδαπών της Υποδιεύθυνσης Ασφαλείας Πατρών, στους οποίους εκθέσαμε την προβληματική υπάρχουσα κατάσταση, με έμφαση στα περιστατικά βίας. Από πλευράς τους υπήρξε ενημέρωση κυρίως για τα ζητήματα που αφορούν στις διαδικασίες ασύλου και κράτησης.

Επίσης, επισκεφθήκαμε την Εισαγγελία Πατρών και συνομιλήσαμε με την Προϊσταμένη Εισαγγελέα, υπογραμμίζοντας ζητήματα που αφορούν την επιτροπεία και κατ' επέκταση την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων. Σημειώνεται ότι, παρά το μεγάλο αριθμό ασυνόδευτων ανηλίκων στην Πάτρα, η Εισαγγελέας ανηλίκων βρίσκεται στην Πάτρα μια φορά την εβδομάδα.

Σημαντικές για την υλοποίηση της αποστολής κρίνονται οι συναντήσεις και η συνεχής και αγαστή συνεργασία με τους συναδέλφους Κοινωνικούς Λειτουργούς και Νομικούς του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, του Praksis και της Ύπατης Αρμοστείας που διέθεσαν χρόνο για συναντήσεις συνεργασίας και αλληλοενημέρωσης στους χώρους τους, αλλά και συνοδείας μας σε ορισμένα από τα μέρη όπου διαβιούν πρόσφυγες.

Συμπερασματικά, για τη διαχείριση των προεκτεθέντων προβλημάτων, κρίνεται αναγκαία από μεριάς μας η ανάληψη ενεργειών ευαισθητοποίησης σε επίπεδο κοινής γνώμης, αλλά και θεσμικό, όπως και η περαιτέρω δικτύωση των τοπικών και μη φορέων που ενεργούν υπέρ της προάσπισης των δικαιωμάτων των προσφύγων με σκοπό την συνεχή, απρόσκοπτη και αποτελεσματικότερη αλληλοενημέρωση και άσκηση πιέσεων.